

Nr 23.

Ankom till Riksdagens kansli den 22 mars 1912 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af kamrarnas återremiss å det i punkt 50 under utskottets utlåtande nr 8 omförmälda ärende angående vissa befattningshafvares vid tekniska högskolan lönetursrätt.

(2:a Afd.)

I en inom Första kammaren af herr *J. E. Berglund* väckt motion (nr 39) hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i riksdagsbeslutet af år 1909 angående löneregleringen för tekniska högskolans vaktmästare, laboratorietjänare och maskinist, att dem måtte tillerkännas rätt till tjänstårsberäkning från sin anställningsdag såsom ordinarie befattningshafvare vid högskolan.

Till stöd för denna framställning hade i motionen anförts följande:

»Genom 1909 års riksdagsbeslut reglerades nu gällande lönestat för Kungl. Tekniska Högskolan att tillämpas från och med år 1910.

Därmed bestämdes af Riksdagen till siffran såväl lönen som tjänstgöringspenningar för samtliga befattningshafvare, och uppfördes betjäningen därmed på s. k. ordinarie stat. Dessförinnan åtnjöt »Högskolan» ett visst anslag, hvarifrån bland annat aflöning utgick till betjäning på sätt Högskolestyrelsen ägde att närmare besluta.

På grund af de alltsedan midten af 1890-talet alltjämt stegrade lefnadskostnaderna funno sig Högskolans betjante omsider nödsakade att ingå till styrelsen med vördsam anhållan om sådan förbättring af löneförmånerna, som på grund af dyrtidsförhållandena kunde anses af behovet påkallad. Denna framställning föranledde, att Tekniska Högskolans

styrelse hos Kungl. Maj:t äskade ett förhöjdt anslag för att kunna tillmötesgå betjäningens begäran.

I afbidan på en redan planerad lönerreglering framlade Kungl. Maj:t för 1907 års Riksdag proposition om anslaget höjande så, att en tillfällig löneförbättring för åren 1908 och 1909 skulle kunna åstadkommas. Riksdagen beviljade också propositionen, hvarigenom 10 % förhöjning af då existerande löner fastställdes för de båda åren liksom för andra med dem jämställda befattningsinnehafvare.

En för Tekniska Högskolans utvidgning och omorganisation tillsatt kommitté framlade under denna tid utom förslag i förenämnda syfte äfven förslag om lönerreglering.

Af Kungl. Maj:t på kommittébetänkandet grundad proposition förelåg vid 1909 års riksdag med det resultat, som i början blifvit nämndt.

Tekniska Högskolans af lönerregleringen berörda betjäning, då denna reglering trädde i kraft, utgjordes af en 1:ste vaktmästare, fyra laboratorietjänare och en maskinist. Dessa äro alla såsom ordinarie befattningsinnehafvare anställda vid Högskolan: förste vaktmästaren K. A. Johansson sedan den 1 augusti 1892, laboratorietjänaren vid Bergsskolan C. A. Svensson sedan den 1 oktober 1895, laboratorietjänarne vid kemiska laboratoriet, fysiska och elektrotekniska laboratoriet F. E. Ahlstrand och E. G. Tyllström och maskinisten K. A. Korsner, alla tre sedan den 1 januari 1899, samt laboratorietjänaren vid kemiska laboratoriet A. Törnqvist sedan den 1 januari 1908.

Lönerna för ofvannämnda betjante äro:

1:ste vaktmästaren kr. 900: —

Laboratorietjänarna och maskinisten 700 kr. hvardera.

Tjänstgöringspenningar:

1:ste vaktmästaren ..... 450 »

laboratorietjänarna och maskinisten 350 » hvardera

Ortstillägg för samtliga ..... 150 » »

Från dessa summor, kr. 1,500 för 1:ste vaktmästaren och kr. 1,200 för hvar och en af de öfriga, frändrages kr. 250 på hvar och en för åtnjuten bostadsförmån.

Lönerregleringen bestämde vidare för hvar och en ett ålderstillägg efter fem och ytterligare ett efter tio års tjänstgöring, å hvardera 100 kr.

Med undantag af 1:ste vaktmästarens äro inkomstförhållandena ungefär desamma som under åren 1908 och 1909, beroende därpå, att inga ålderstillägg fått uppbäras.

Då vid lönerregleringens tillämpning den 1 januari 1910 K. A. Johansson räknade en tjänstetid af 17 år och 5 månader, C. A. Svensson 15 år

och 3 månader, F. E. Ahlstrand, E. G. Tyllström och K. A. Korsner jämt 11 år hvardera, lefde alla dessa fem i den bestämda öfvertygelsen att på grund af tjänstårsberäkning vara berättigade i högsta lönegraden. Emellertid erhöles, som nämnt, inga ålderstillägg, hvilket vid närmare efterforskning med all sannolikhet berodde därpå, att ingen framställning af vederbörande gjorts i syfte att dessa fem betjante måtte tillerkännas tjänstårsberäkning. Det var därför gifvetvis med stor besvikenhets del af beslutet om löne regleringen, då ålderstilläggen i fyra fall på fem skulle bli den enda väntade inkomstförbättringen.

Under förutsättning, att ålderstilläggen af samtliga skola intjänas på tio år, räknadt från 1910 års början, och att alla komma att göra det, i stället för att få tillgodoräkna sig redan 1910 innehafda tjänstår, erhåller hvar och en därigenom 1,500 kronors mindre inkomst under ifrågavarande tioårsperiod, som synes, en för dylika tjänsteställningar afsevärd summa. Helt naturligt ansågo sig de som saken berörde vara i sin fullgoda rätt till ålderstillägg, ehuru de ej formellt sedt före 1910 varit uppförda på ordinarie stat, dock utan afbrott i tjänsten varit anställda såsom ordinarie befattningsinnehafvare vid Tekniska Högskolan under förut angifna tidsperioder. Och då allting i öfrigt, beträffande tjänsteåligganden, afdrag å lönen till civilstatens pensionsinrättning m. m. gifvit vid handen, att i realiteten ingen skillnad förefunnits mellan högskolebetjäningen och andra i statens tjänst närmast jämställda, må det ej förvåna, att såväl en önskan som bestämd förväntan existerat att äfven i rättigheter blifva likställda.

Det förhållandet, att Högskolans herrar professorer i enlighet med vederbörandes framställning vid samma löne reglering beviljades att räkna sig till godo redan innehafda tjänstår, stärkte den uppfattningen, att ett förbiseende beträffande betjäningens motsvarande rättighet ägt rum. I anledning här af gjordes af de fem Högskolans betjante, som voro intresserade i ålderstilläggsfrågan, underdånig anhållan hos Kungl. Maj:t om sådana åtgärders vidtagande, att ålderstilläggen måtte beviljas utgå redan från och med år 1910 på grund af redan då innehafda tjänstår.

Såväl Högskolans nuvarande rektor som dess styrelse hysa i princip samma uppfattning om betjäningens rätt i fråga, som betjäningen själf, hvilket också framgått af på sin tid afgifna utlåtanden. Detta oaktadt föranledde den i underdånighet gjorda framställningen icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd på grund af den ursprungliga framställningen i löne regleringsfrågan och riksdagsbeslutets formulering.

Det vill äfven synas, att utom förlusten af ålderstillägg under förut angifna omständigheter en annan konsekvens följer, nämligen ett menligt inverkan på pensionsfrågan, ty utan rätt till tjänstårsberäkning före år

1910 lärer väl ingen af åsyftade tjänstinnehafvare vid 67 års ålder komma upp till oafkortad pensionsrätt.

Af hvad sålunda anförts se sig ifrågavarande betjante med dem till buds stående medel urståndsatta att vinna rättelse beträffande sina ålders-tillägg.

Då det synes otroligt, att Riksdagens mening skulle varit den att underkänna statstjänarens genom mångårigt arbete i verkligheten intjänade förmåner, finner jag det i hög grad behjärtansvärdt, att sådan åtgärd vidtages, att tekniska högskolans betjäning genom Riksdagens försorg sättes i tillfälle att åtnjuta ålderstillägg på sätt 1909 års lönereglering bestämmer, oaktadt densamma icke före denna reglering var uppförd på ordinarie stat.

Gifvetvis hade det varit önskvärdt, att en framställning i detta syfte gjorts snarast möjligt efter löneregleringens tillämpning, d. v. s. till 1911 års Riksdag, men då ifrågavarande betjante ej tidigare haft det fullt klart för sig, att endast Riksdagen ägde besluta i ett dylikt fall, torde det vara ursäktligt, om frågan först nu förelägges densamma till pröfning.»

Utskottet hade i punkt 50 af sitt utlåtande nr 8 angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel hemställt, att förevarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har denna punkt blifvit af båda kamrarna till utskottet återförvisad.

Utskottets
yttrande.

Å den före år 1910 gällande staten för tekniska högskolan var till betjäningens aflöning uppfördt ett anslag å 5,100 kronor, från hvilket utgingo arfvoden till, bland andra, en vaktmästare, fyra laboratorietjänare och en maskinist; och voro vid 1909 års utgång anställda såsom vaktmästare K. A. Johansson, såsom laboratorietjänare C. A. Svensson, F. E. Ahlstrand, E. G. Tyllström och A. Törnqvist samt såsom maskinist C. A. Korsner. Dessa betjante innehade sålunda icke ordinarie tjänst vid högskolan, och då motionären såväl i sin ofvannämnda hemställan som i den därtill gifna motiveringen om bemålde betjante använder uttrycket »ordinarie befattningshafvare», torde det därför få antagas, att motionären afsett att beteckna det förhållandet, att de viss tid haft stadigvarande anställning vid högskolan. Vid 1909 års lönereglering uppfördes å ordinarie stat en förste vaktmästare med en aflöning å 1,500 kronor samt fyra laboratorietjänare och en maskinist med en aflöning för hvardera af dem af 1,200 kronor, hvarjämte en hvar af bemålde befattningshafvare är berättigad till två ålderstillägg å 100 kronor hvardera efter fem och tio år.

Från och med år 1910 blef hvar och en af ofvannämnda personer

innehafvare af den å ordinarie stat sålunda uppförda tjänst, som motsvarade den af honom förut bestridda tjänsten. Hvad då beträffar motionärens nu föreliggande förslag, hvilket, med den tolkning utskottet här ofvan gifvit uttrycket »ordinarie befattningshafvare», torde, af motiveringen att döma, få antagas afse beredande af rätt åt de nuvarande innehafvarne af berörda ordinarie befattningar att för erhållande af ålderstillägg å de särskilda tjänsterna tillgodoräkna sig den tid, de före år 1910 innehaft stadigvarande anställning såsom respektive vaktmästare, laboratorietjänare och maskinist vid tekniska högskolan, vill utskottet till en början framhålla, att förslaget innebär en afvikelse från den vid de senare årens löne-regleringar allmänt tillämpade grundsatsen, att tjänstgöring såsom extra ordinarie ej får tillgodoräknas vid lönetursberäkning såsom ordinarie. Emellertid synes i förevarande fall vissa billighetsskäl föreligga för beredande åt flertalet af nu ifrågavarande tjänsteinnehafvare af en dylik lönetursrätt. Frånsedt den långa tid, under hvilken Johansson, Svensson, Ahlstrand, Tyllström och Korsner faktiskt bestridt de tjänster, hvaraf de nu äro ordinarie innehafvare, förekommer nämligen, enligt hvad utskottet inhämtat, att med tillämpning af kungl. brevet den 31 maj 1878, hvarigenom tekniska högskolans föreståndare, ordinarie lärare och vaktbetjante förklarats skola vara delägare i civilstatens pensionsinrättning från och med den 1 januari 1879, ofvannämnde vaktmästare, tre laboratorietjänare och maskinist erlagt föreskrifna afgifter, Johansson från och med augusti 1892, Svensson från och med oktober 1895, Ahlstrand och Tyllström från och med januari 1899 samt Korsner från och med december 1899 dels till pensionsinrättningens tjänstemannafond för rätt till erhållande af pension för egen del från nämnda fond, dels ock till Civilstatens enskilda änke- och pupillfond — från och med år 1908 Civilstatens änke- och pupillkassa — för rätt till pension för änka och barn. Då nämnda personer sålunda i nu förevarande hänseende betraktats såsom ordinarie tjänsteinnehafvare och fullgjort erforderliga inbetalningar för erhållande af pensionsförmåner, som eljest endast äro förknade med ordinarie befattningar, vill det synas utskottet, som om härutinnan låge starka billighetsskäl för att jämväl i afseende å lönetursrätt betrakta deras anställning vid högskolan före år 1910 såsom ordinarie. Utskottet kan emellertid icke tillstyrka, att de ålderstillägg, som med en sådan lönetursberäkning må vara intjänta, få uppbäras för tid före år 1913, utan anser att desamma böra utgå först från och med nämnda år.

Beträffande Törnqvist, hvilken varit såsom laboratorietjänare anställd i högskolans tjänst från och med den 1 januari 1908, vid hvilken tidpunkt civilstatens pensionsinrättning förändrades till enbart änke- och pupillkassa, har han sålunda icke kunnat till pensionsinrättningen erlagga

några afgifter för egen pensionering från tjänstemannafonden; och har han ej heller, såvidt af utskottet från änke- och pupillkassan tillhanda-komna uppgifter framgår, till denna kassa verkställt några inbetalningar. Vid sådant förhållande anser sig utskottet icke kunna tillstyrka, att Törnqvist erhåller lönetursrätt för de båda åren 1908 och 1909, som han före erhållande af sin ordinarie tjänst varit vid högskolan anställd.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må medgifva, att följande tjänsteinnehafvare vid tekniska högskolan, nämligen förste vaktmästaren K. A. Johansson, laboratorietjänarne C. A. Svensson, F. E. Ahlstrand och E. G. Tyllström samt maskinisten C. A. Korsner, må, för erhållande af ålders-tillägg å sina respektive tjänster från och med år 1913 eller därefter, tillgodoräkna sig den tid de före år 1910 innehaft stadigvarande anställning vid högskolan, Johansson såsom vaktmästare, Svensson, Ahlstrand och Tyllström såsom laboratorietjänare samt Korsner såsom maskinist.

Stockholm den 22 mars 1912.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hafva närvarit:
 herrar A. G. L. Billing, A. Ekman, S. H. Kvarnzelius, greve F. Wachtmeister, O. Jonsson, A. N. Hahn, friherre J. T. Gripenstedt, greve P. O. L. Klingspor, friherre C. H. Falkenberg, friherre J. G. Beck-Friis, A. C. Lindblad, C. G. Ekman, N. O. Bruce, A. Wiklund, H. Andersson i Skifarp, F. W. Thorsson, P. Olsson, C. Persson, K. V. Rydén, J. A. Sjö, N. E. Lindberg, J. Ström, E. A. Nilson och J. Pålsson.
